

BEKÖSZÖNTŐ

Örömmel köszöntöm nyári egyetemünk minden résztvevőjét. Örömöm elsősorban abból fakad, hogy ide mindenki önként jött, anyagi áldozatot is vállalva, idejét feláldozva. Nem a kötelező továbbképzés kényszere hozott ide egyikünket sem, hanem a tanulmányvágyás, a tudomány fejlődésével való együttthaladás szándéka. Talán nem tévedek, ha feltételezem, hogy a tájékozódás igényével együtt a gyakorlatban is hasznosítható ismeretek szerzése, a gyakorlatot hatékonyabban befolyásoló korszerű szemlélet kialakítása is motiválta a nyári egyetemre való jelentkezést. Ha igazam van ebben - és ezek az igények és szándékok nem tompulnak el együttlétünk ideje alatt sem, - akkor aránylag könnyű dolgunk lesz, eredményes munkát végezhetünk. Ennek érdekében azonban szeretnék még két gondolatot előadássorozatunk elé bocsátani.

Az egyik arról az ellentmondásról szól, ami az elmélet és gyakorlat kapcsolatában jelentkezik. Sem közművelődéspolitikánkról, sem közművelődésünk gyakorlatáról nem mondható el, hogy elméletileg már megalapozott lenne, törvényszerűségek tudományos elemzésén alapulna. Egyrészt azért, mert marxista művelődésselméletünk a legutóbbi időkig nem is létezett, másrészt azért, mert ezzel együtt az irányítás és a gyakorlati megvalósítás szintjén egyaránt megerősödött az a meggyőződés, hogy elméleti elemzések és megfontolások nélkül is lehet feladatokat meghatározni, alapelveket megfogalmazni és eredményesen dolgozni. A most kibontakozó mű-

velődésselméletnek tehát előbb el kell fogadtatnia magát, hogy következtetései a gyakorlatban is érvényesülhessenek. Ugy látom, hogy ebben a tekintetben mi kezdeményezők lehetnénk. De csak akkor, ha át tudjuk hidalni azt a távolságot, amely a gyakorlat és az elmélet problémalátása között természetesen kialakult. Nehéz a helyzetünk, hiszen a nyári egyetem résztvevői - ha elméletileg képzetebbek is a közművelődésben dolgozók átlagánál - mégis inkább a közművelődés gyakorlatának napi problémáiban járatosak, és távol állnak tőlük az elméleti kérdéscsoportok. Az előadók viszont kutatók, akik a gyakorlatról csak közvetve szerezhetnek értesüléseket. Szót érteni egymással csak akkor tudunk tehát, ha az egyoldalú közlés helyett rátérünk a gondolatok cseréjére. A programot ezért ennek megfelelően bővítenünk kell, és az előadások mellett időt kell biztosítanunk a konzultációra, megbeszélésekre is. Nem köthetjük le azonban a nyári egyetem hallgatóinak egész napját szakmai programokkal, s arra is gondolnunk kell, hogy 130 fő részvételével lehetetlen vitát szervezni, mert ha a hagyományos keretek közt mindenki szót kapna, akinek mondanivalója van, akkor a nyári egyetem idejét sokszorosára kellene megnyújtani. Ezért azt javaslom, hogy a délutáni órákban - vagy ha délután előadás van, akkor azt követően - a társalgóban jöjjenek össze azok, akik a napirenden lévő témákról kötetlenül beszélgetni akarnak. Vállalom, hogy a nyári egyetem minden munkanapján ezeken a beszélgetéseken jelen leszek, és megpróbálom a szakmai konzultáns szerepét betölteni. Ezen kívül megtehetjük azt is, hogy ha az előadások ideje alatt és azt közvetlenül követően cédulákon beadott kérdéseket kapunk, akkor a délutáni

konzultációra a válaszra illetékes előadót is meghívjuk. Ezek a beszélgetések talán lehetőséget adnak majd arra, hogy a különböző munkakörökből és az ország különböző részeiből érkező szakemberek egymással véleményt és tapasztalatot cserélhessenek. Erre már csak azért is szükség lenne, mert segítene megoldani azt a problémát, amelyet beköszöntöm második és egyben záró gondolatába foglalnék. Ez pedig a következő:

A közművelődésben ma az intézmények és szervezetek, szervezeti egységek általában egymástól függetlenül végzik munkájukat. Nincs rendszeres együttműködés, csak alkalmi, a munkában kifejeződő koordináció. És ez nemcsak feledékenység, hanem a szemlélet fogyatékosága is. Mégpedig oly módon, hogy az egyes intézménytípusok és szervezetek, sőt még a különböző csoportok, szakkörök is mind önálló egységnek képzelik magukat, nem ügyelve arra, hogy tulajdonképpen egy tágabb egésznek, a művelődés eredményességéért folytatott küzdelemnek a részei. Így azután nem is alakulhat ki az a közös szemléleti alap, amely ezeket a részeket egybekötné. A könyvtár csak az olvasás szolgálatát látja maga előtt, a mozi csak a filmek pergetését, a színház a szindarabok bemutatását, a muzeum a kutatást és a kiállításokat, a művelődési ház a rendezvények, művészeti csoportok, szakkörök, tanfolyamok és szórakoztató alkalmak szervezését. S a kultúra terjesztése mellett az ember művelődésére - e kifejezés egyetemességében - már egyik sem nagyon gondol. Csak ügyfélnek tekinti az egyént, akit olvasónak, nézőnek, rendezvényeken résztvevő közönségnek kell megnyerni, de hogy az mit is kezd a kapott kulturával, az már többé-kevésbé kiesik az in-

tézménytípusonként, szervezeti egységenként megfogalmazott problémák köréből. Így azután nem is csoda, ha a művelődés eredménye a véletlennek van kiszolgáltatva.

Hogyan lehetne ezen segíteni? Alighanem úgy, ha a művelődést nem a kulturális szolgáltatások mechanikus összegeződésének tekintenénk, hanem olyan társadalmi-politikai és képző-nevelő feladatnak, amely minden intézménytípusra, minden kulturális szakemberre egyaránt tartozik. Ha a nevelés-képzés teendőit nem korlátozzuk az iskolára, esetleg még a művelődési házra, hanem a kulturális élet egészére kiterjesztjük, akkor máris megvan a keresett "közös nyelv" és az a közös problematika, mely mindannyiunkat érint. Ennek megoldásában egymásra találhatnának és együttműködhetnének a közművelődés intézményei. Amíg azonban megrekednek a kultúra terjesztésénél, munkájuk mindig el fog szigetelődni a többiétől. És ezzel együtt igazán hatékonyvá sem válhat, már csak azért sem, mert céllá nem a művelődés fokozódó szintje és hatása válik, hanem csak "a művelődési lehetőségek megteremtése".

Persze az így megcsontosodó szemlélet megváltoztatása meglehetősen nehéz, nem egyszerre elvégezhető feladat. Szeretném, ha utjának egyengetéséhez a mi nyári egyetemünk is hozzájárulhatna. Ha csak annyit érünk el, hogy a programunkon résztvevők többsége azzal a meggyőződéssel távozik majd Szegedről, hogy munkáját ezután másképp kell végeznie, és ebben a más módon történő gyakorlatban fel kell használnia az itt hallottakat, akkor nem lesz haszontalan a kezdeményezésünk. Kérem ehhez mindannyiuk segítségét, és egyuttal kívánom, érezzék jól magukat a most alakuló szakmai közösségünkben.